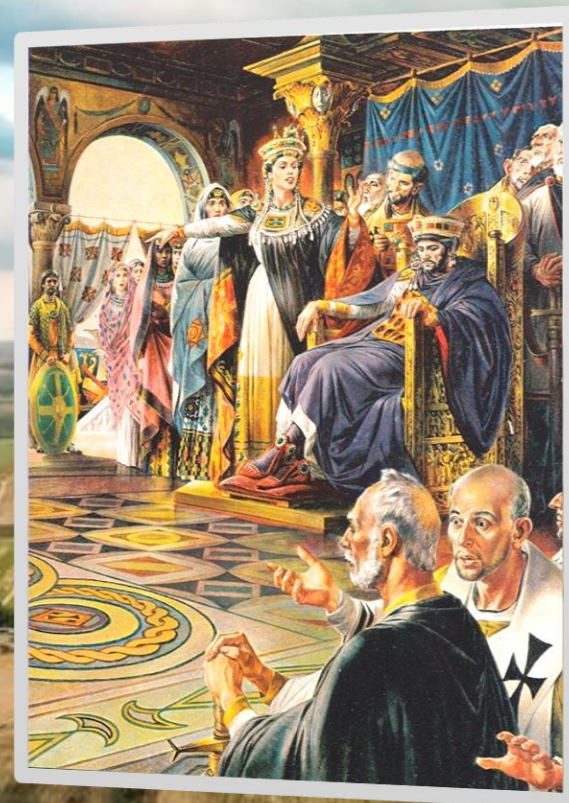

UD 1. O INICIO DA IDADE MEDIA

XERMANOS E BIZANTINOS

1. A IDADE MEDIA. ETAPAS E CIVILIZACIÓNS

- **IDADE MEDIA:** Período da Historia que abrangue desde o século V ao XV, máis en concreto, desde a caída do Imperio Romano de Occidente (ano 476) ata a caída do Imperio Bizantino (1453), aínda que outros prolongan o seu fin ata o descubrimento de América (1492)

- ETAPAS:

ALTA IDADE MEDIA

476

Séculos V-VI-VII-VIII-IX-X

PLENA IDADE MEDIA

Séculos XI-XII-XIII

BAIXA IDADE MEDIA

Séculos XIV-XV

1453

1492

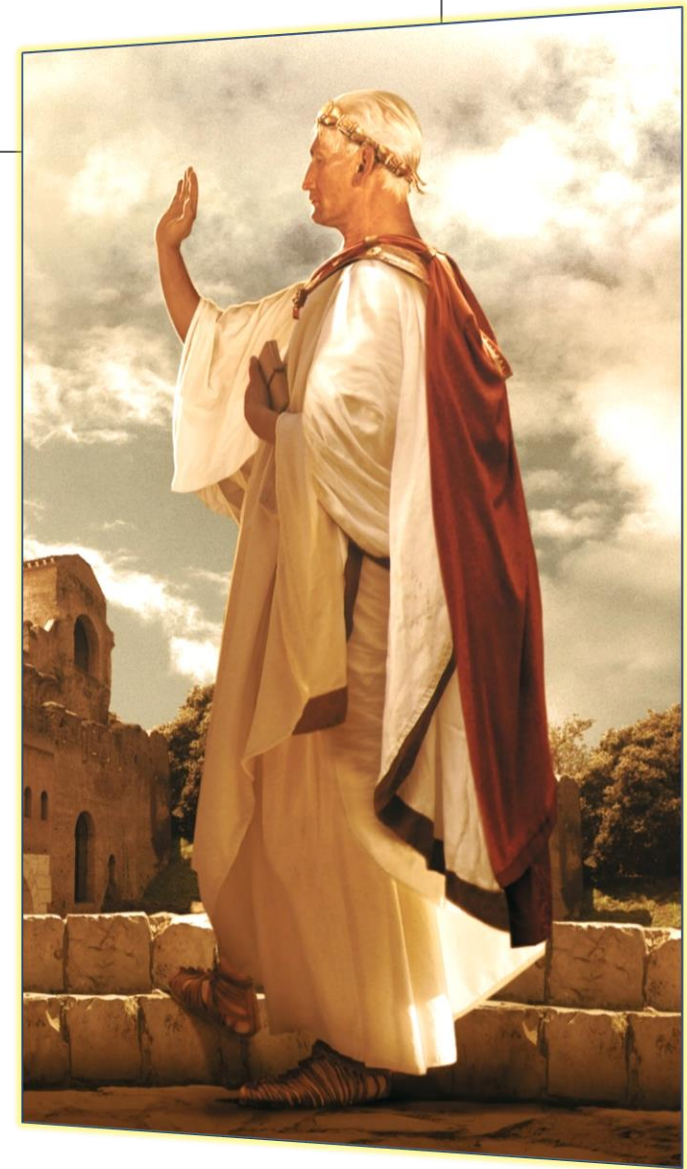
- O acontecimento fundador da Idade Média foi a caída do Imperio Romano de Occidente no ano **476**. **Pero por que caeu o Imperio Romano e como foi?**

Desde o século III começou unha grave **crise interna** no Imperio Romano e os pobos **xermánicos** aproveitaron para atacar as súas **fronteiras**.

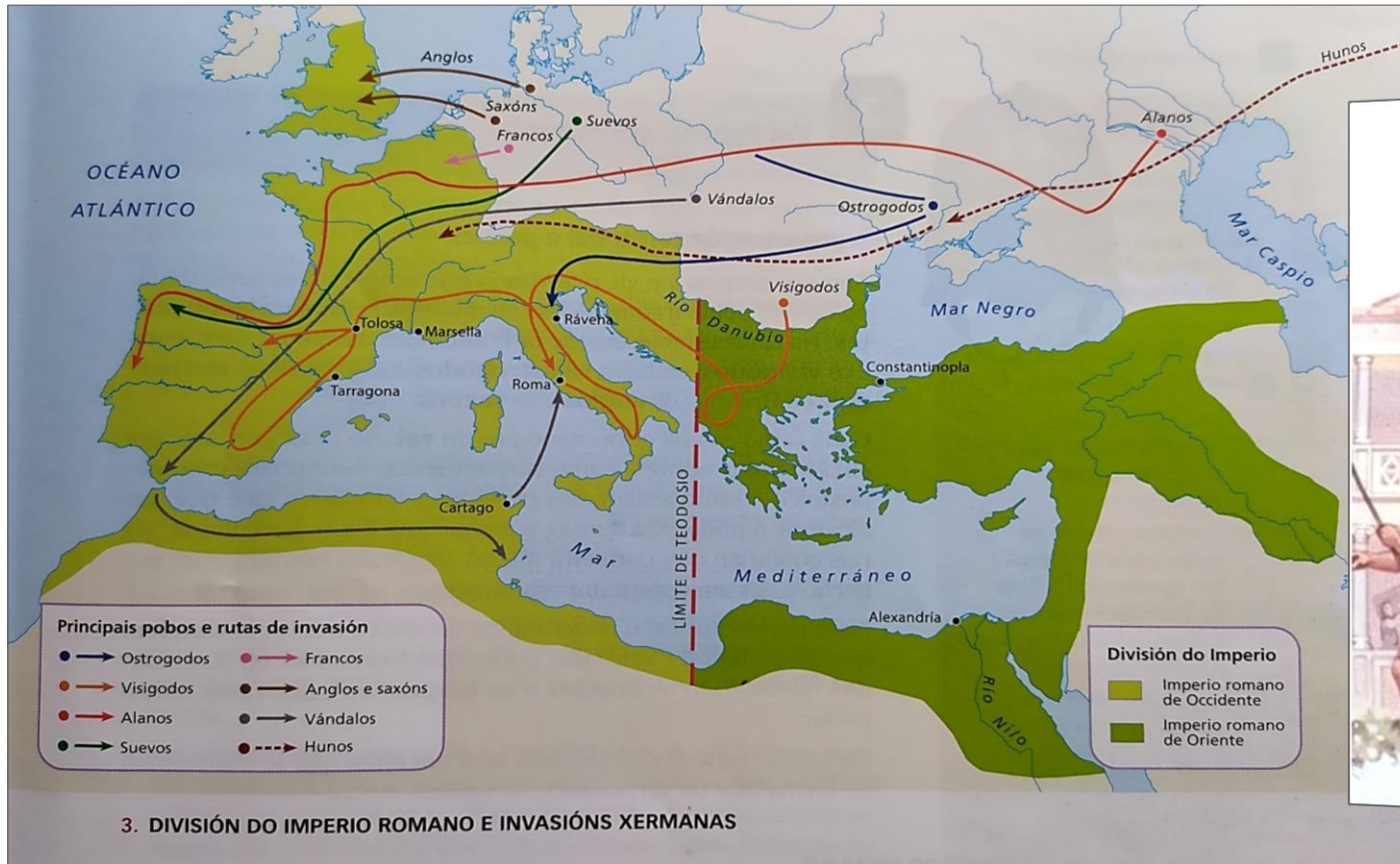
Para defendelo mellor e evitar a súa caída, no ano **395** o emperador **Teodosio** decidiu dividir o Imperio en dúas partes:

- O imperio romano de **Occidente**, con capital en **Roma**.
- O imperio romano de **Oriente**, con capital en **Constantinopla**.

A partir de entón, **cada parte seguiu unha traxectoria diferente:**

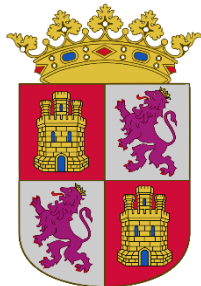
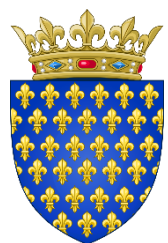
A) O imperio romano de Occidente sufriu as invasións dos **pobos xermánicos** e, finalmente, no ano **476**, o xeneral xermánico Odoacro acabou co último emperador de Roma, Rómulo Augústulo. A partir de aí o Imperio Romano de Occidente desapareceu e o seu territorio fragmentouse en distintos **reinos xermánicos**.

B) O imperio romano de Oriente logrou **sobrevivir** a caída de Roma e ás invasión xermánicas. Adoptou o nome de **imperio bizantino** e mantívose ata **1453**, ano no que os **turcos** conquistaron a súa capital, Constantinopla.

- Durante a Idade Media **tres civilizacións** distintas desenvolvéronse ás beiras do MAR MEDITERRÁNEO, no espazo dominado anteriormente polo Imperio Romano: **a bizantina, a cristiandade latina e a musulmá.**

 Territorio dominado polo imperio romano no tempo da súa máxima expansión

2. O IMPERIO BIZANTINO (I) CARACTERES XERAIS

Ilustración medieval de Constantinopla, a capital do imperio bizantino

Evolución histórica

Gobierno e administración

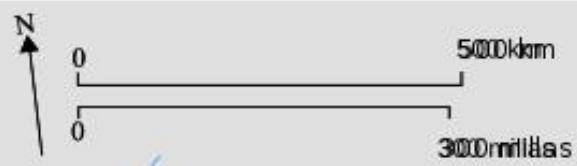
- GOBERNO:

- Na cúspide estaba o **BASILEUS**, o emperador que concentraba todo o poder.
- Numerosos **funcionarios** axudaban ao basileus a gobernar.

- ADMINISTRACIÓN:

- O imperio dividiuse en **provincias** dirixidas por un xefe político e militar.

Mandos regionales:
 Ducado de Mesopotamia
 Ducado de Baspracania
 Ducado de Caldia
 Ducado de Antioquía

Abreviaturas:
 Pa. Paganía
 Be. Benevento
 Ca. Capua
 Do. Dioclea
 Ce. Celtzine
 L. Licandos
 M. Melitene
 C. Ciudades de la Periferia
 Tr. Trebunia
 Za. Zahumlia

Las provincias (themas) del Imperio bizantino, 1025

Opsiciano Nombre de tema
 o Mesembria Ciudad
 ● Atalea Capital de tema

Principados autónomos

A economía bizantina

- AGRICULTURA:

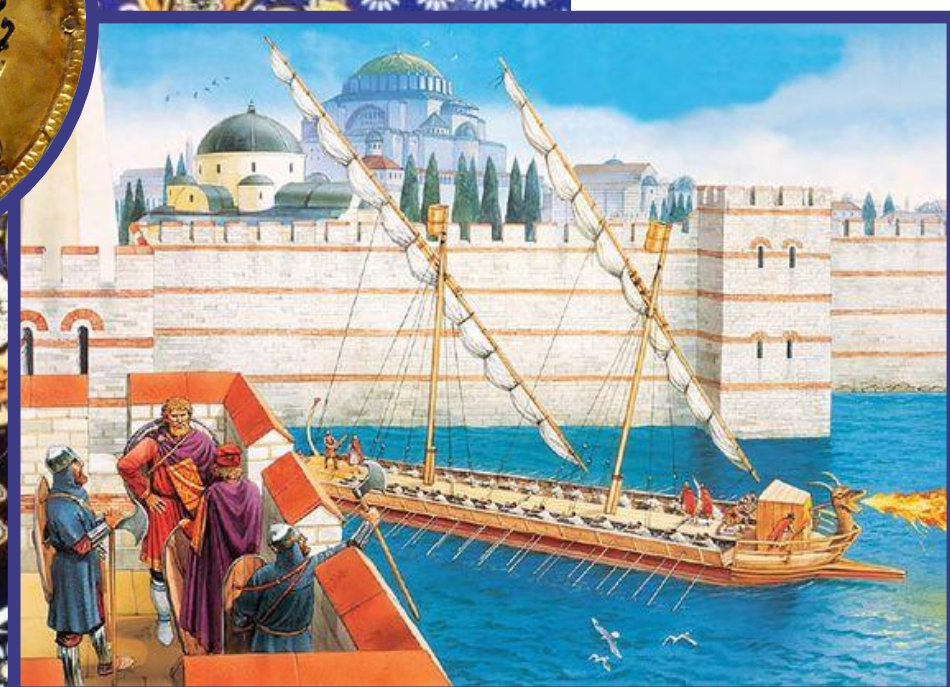
- Era a base da economía. As terras pertencían á nobreza e o clero e eran traballadas por servos.

- ARTESANÍA:

- Especializada en artigos de luxo: tecidos de seda, tapices, ourivería, etc.

- COMERCIO:

- Favorecido pola situación estratéxica de Constantinopla. Alí chegaban seda de China; especias, marfil e perlas da India; e ámbar, peles e trigo do norte de Europa.

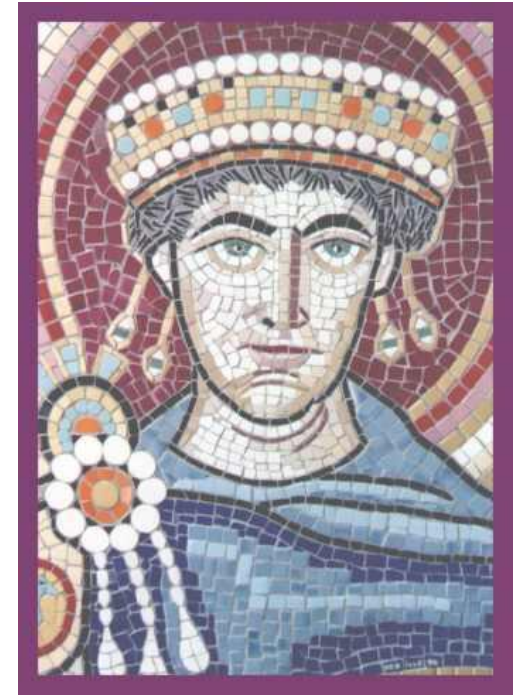

A idade de ouro de Bizâncio:

○ Império de XUSTINIANO (527-565)

Xustiniano nasceu numa aldeia da Dácia ao redor do ano 478. A sua origem era humilde, mas foi adoptado pelo seu tio Xustino, membro da guarda imperial, e mudou-se para Constantinopla.

En Constantinopla, Xustiniano recibiu unha boa educación e, despois de rematar os estudos, iniciou a carreira militar. No ano 518, o seu tío Xustino foi nomeado emperador e Xustiniano converteuse no seu principal asesor. Ao redor do ano 525, Xustiniano casouse coa súa amante, **Teodora**, unha antiga bailarina e actriz, vinte anos menor ca el.

Á morte de Xustino no ano 527, Xustiniano foi proclamado emperador.

E Teodora converteuse en emperatriz, polo tanto.

Para gobernar, Xustiniano rodeouse de persoas con talento, e non das procedentes da **aristocracia** de Constantinopla, cuestión que enfadou moito ás familias poderosas da cidade e que case lle costa o posto de emperador.

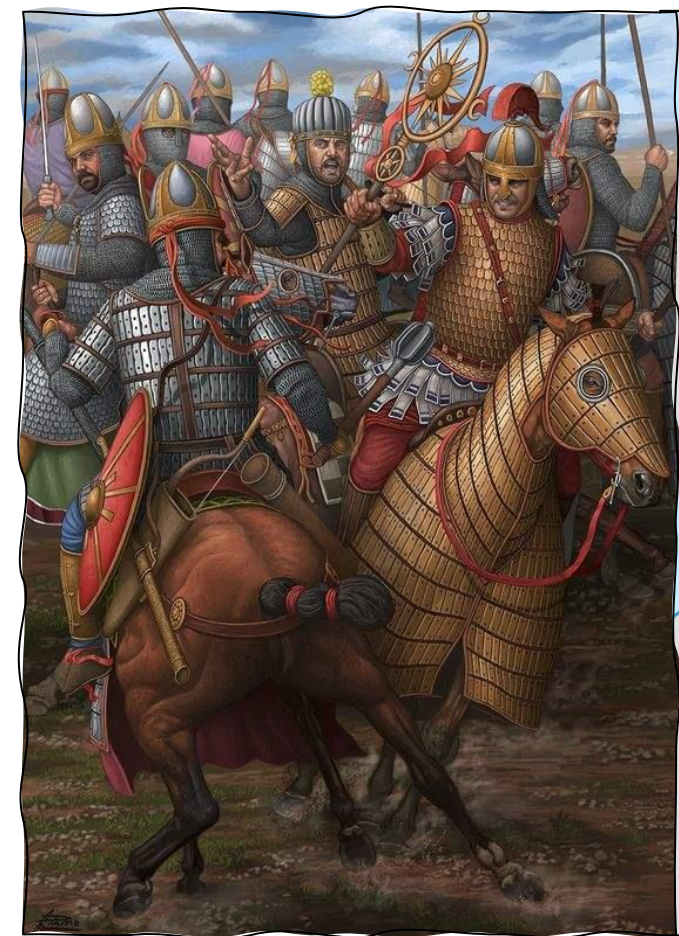
Os distúrbios de Nika provocaron grandes desfeitas na cidade, e Xustiniano aproveitou para embelecer Constantinopla construindo novos edificios, como por exemplo a **basílica de Santa Sofía**.

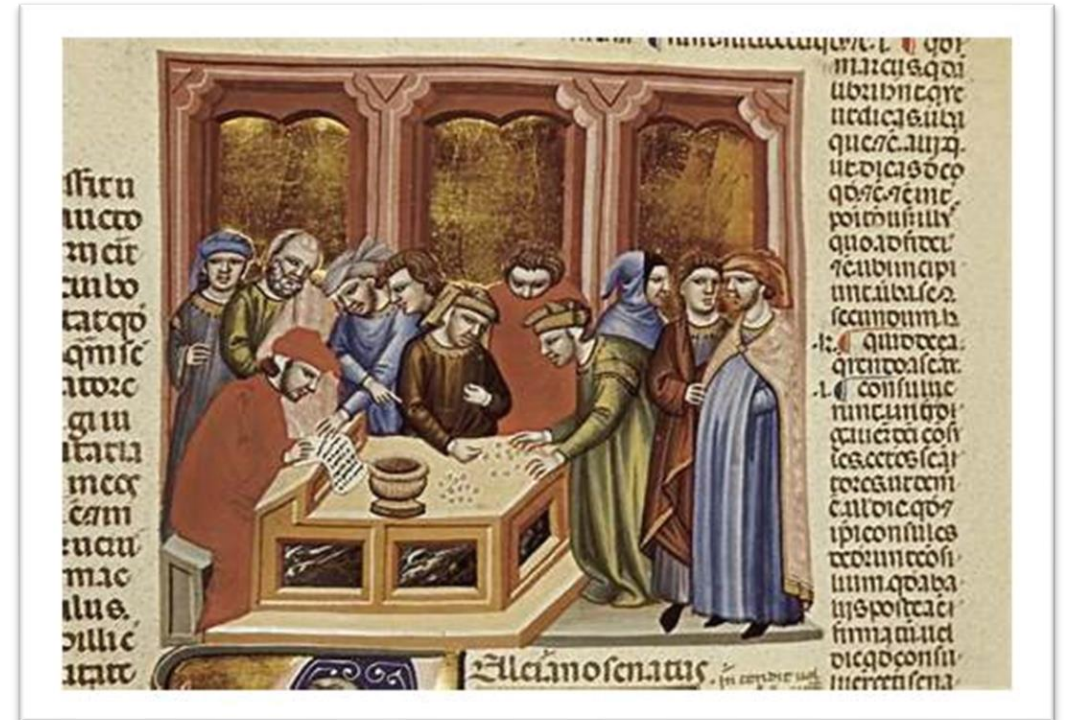

Recreación de Constantinopla na época de Xustiniano

Un dos logros máis espectaculares do reinado de Xustiniano foi a **conquista** de grandes territorios do Mediterráneo que noutro tempo pertenceran ao imperio. Como emperador cristián romano, Xustiniano consideraba que **era o seu deber divino restaurar o imperio romano ás súas antigas fronteiras**.

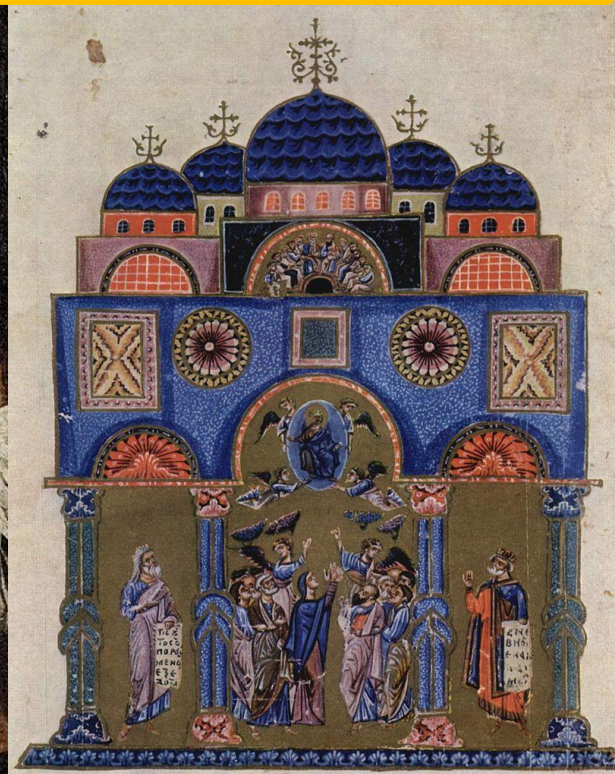
Por outra banda, Xustiniano acadou gran fama polas súas reformas lexislativas e, en especial, pola revisión e compilación de todo o Dereito romano: o ***Corpus Iuris Civilis***.

“La majestad imperial conviene que no sólo esté honrada con las armas, sino también fortalecida por las leyes, para que en uno y otro tiempo, así el de guerras como el de paz, puedan ser bien gobernados, y el principio romano subsista vencedor no solamente en los combates con los enemigos” (Instituta)

A segunda metade do seu reinado viu-se ensombrecida pola epidemia de peste que se estendeu por todo o imperio. Teodora morreu no ano 548, e Xustiniano aínda viviría vinte anos máis.

3. O IMPERIO BIZANTINO (II) A SOCIEDADE E A ARTE

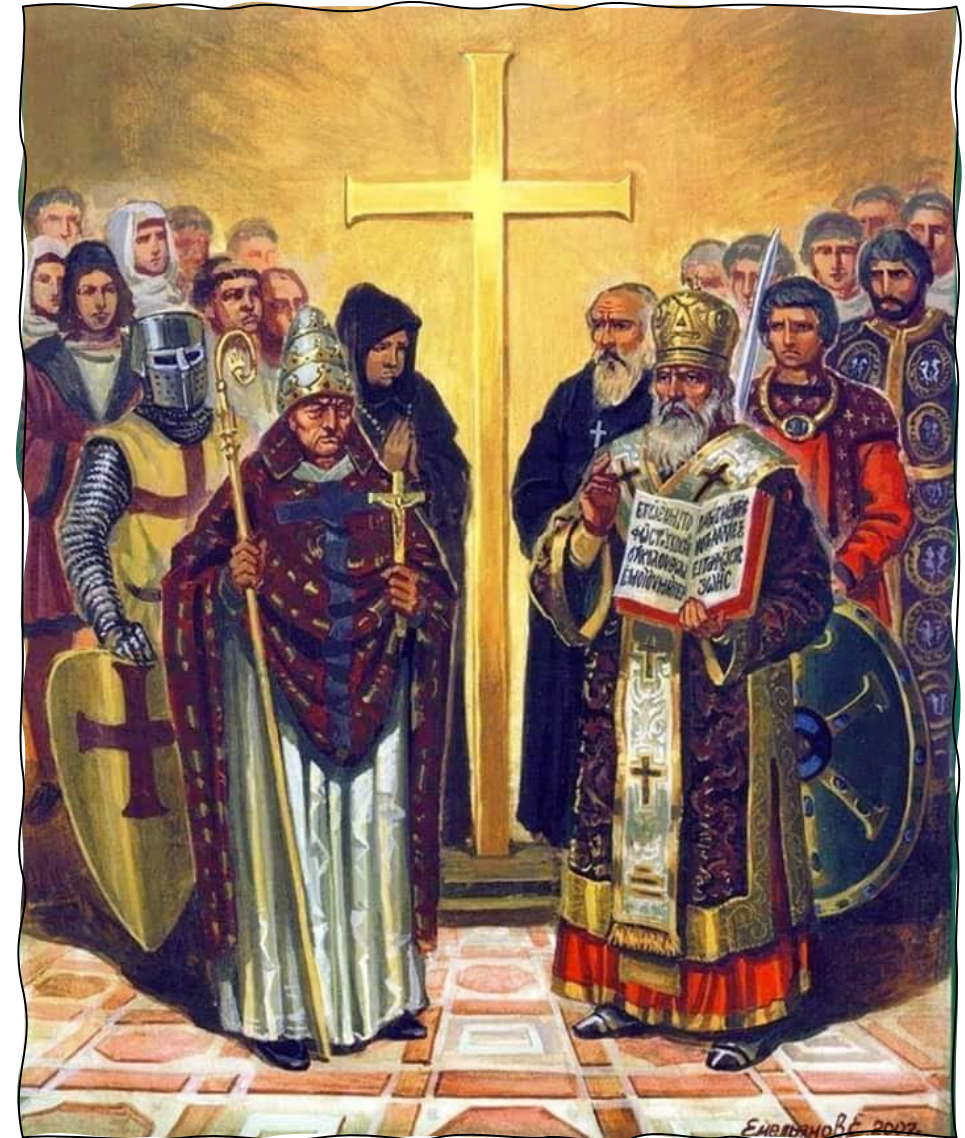
- **A SOCIEDADE** estava organizada em tres niveis:

- **A IGREXA** exerceu unha grande influencia sobre a sociedade bizantina, pero tivo que facer fronte a dous graves problemas:

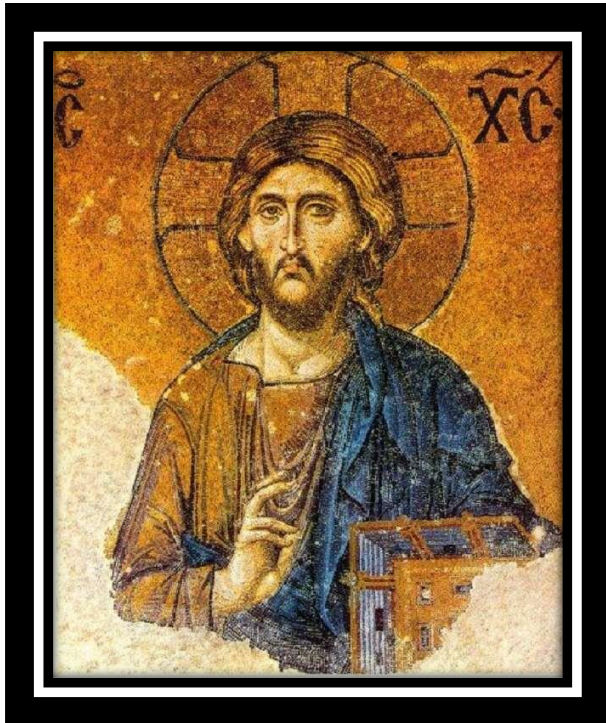
A) **As loitas iconoclastas**, cando algúns emperadores prohibiron as imaxes sagradas ou iconas.

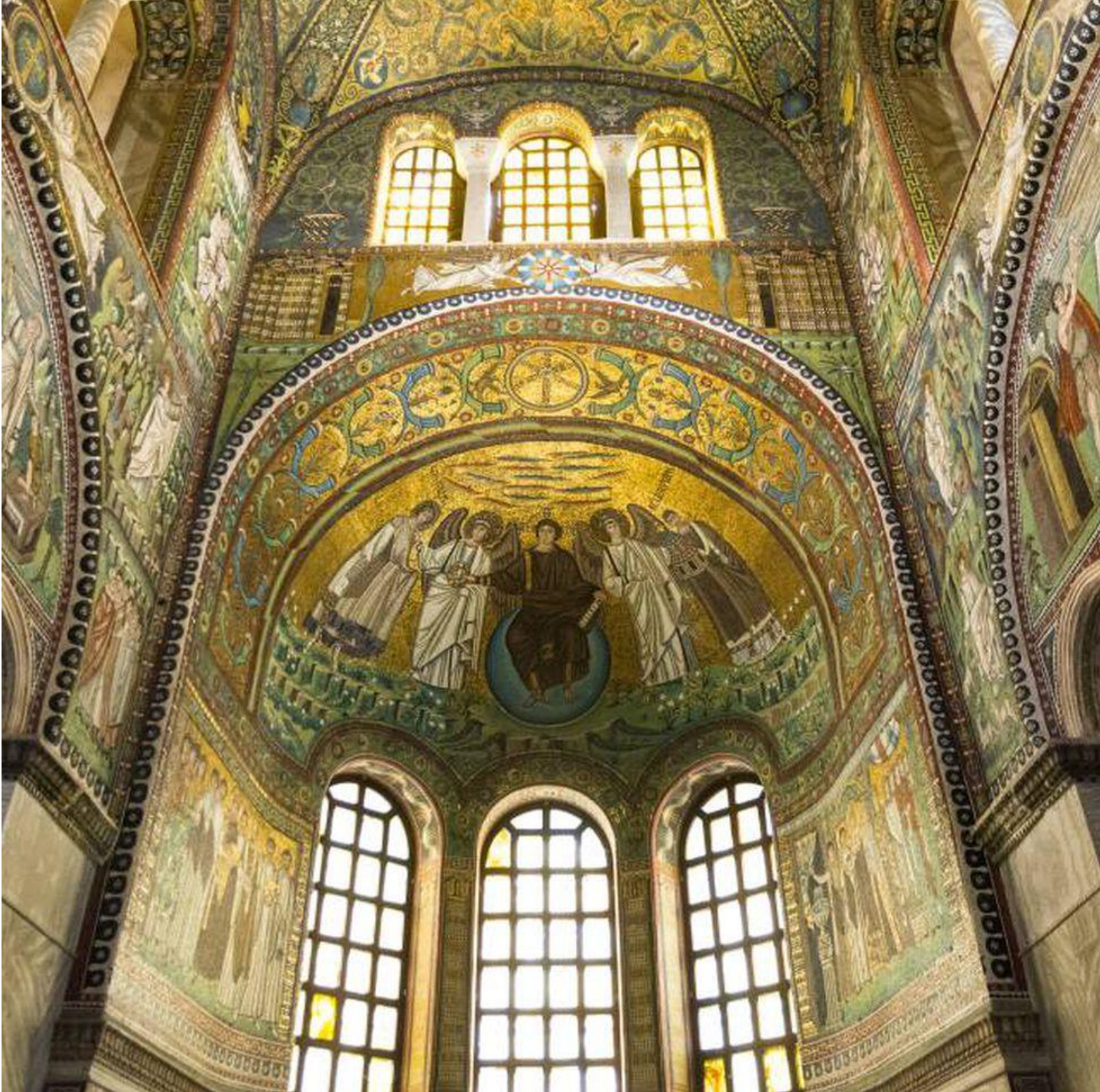
B) **O Cisma de Oriente** no ano **1054**, que significou a ruptura entre a Igrexa de Roma e a Igrexa de Constantinopla, que pasou a chamarse a Igrexa Ortodoxa.

- ARTE BIZANTINA:

- **ARQUITECTURA:** similar á arquitectura romana, pero o edificio principal foi a igrexa. Un dos exemplos máis destacados é a basílica de **Santa Sofía de Constantinopla** (século VI)
<https://www.youtube.com/watch?v=TQrH76-5-VA>
- **MOSAICOS:** Decoraban as paredes e cúpulas das igrexas
- **ICONAS:** Imaxes relixiosas. A maioría estaban pintadas sobre táboa e adoitaban empregar o dourado na representación.

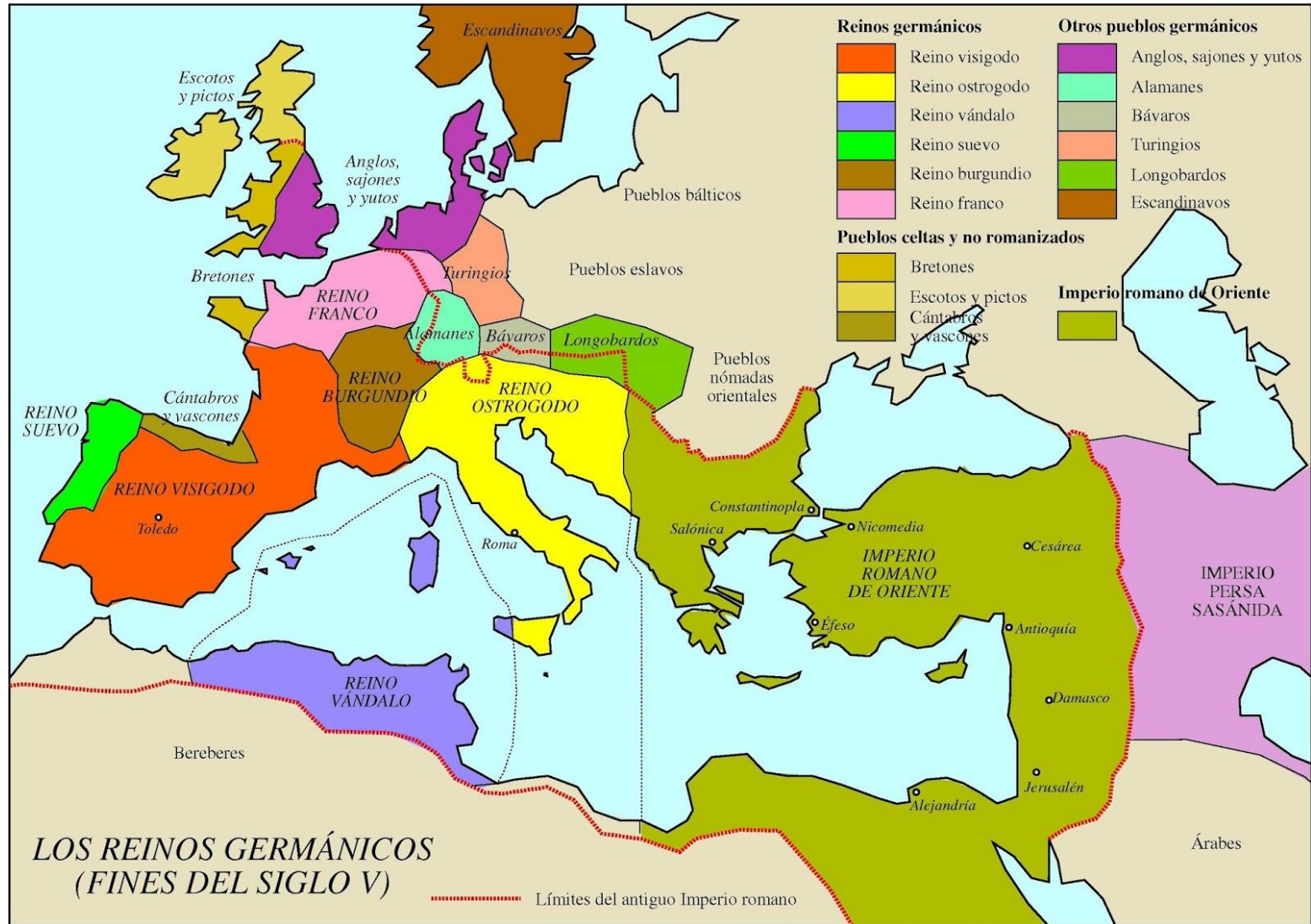

**Igrexa de san Vital
de Ravenna (Italia)**

4. O ASENTAMENTO DOS XERMANOS EN OCCIDENTE

4.1. OS REINOS XERMÁNICOS

- Tras a desaparición do Imperio romano de Occidente, entre os séculos **V e VIII** os pobos xermánicos formaron no seu territorio diversos **reinos independentes**.

- Entre os **reinos xermánicos** destacaron:

- Visigodos
- Francos
- Ostrogodos
- Lombardos
- Anglos e saxóns

- Algúns destes reinos foron fortes e duradeiros, outros desapareceron pronto, sendo conquistados por outros.

4.2. AS CONSECUCENCIAS DO ASENTAMENTO

1. **POLÍTICAS:** fragmentación do territorio en pequenos reinos. Neles, a minoría xermánica concentrou o poder político.

2. **ECONÓMICAS:** acentuouse o proceso de ruralización e as cidades perderon importancia.

3. **SOCIAIS:** os xermanos convertéronse nunha nova elite militar e guerreira, as clases medias perderon importancia e os servos e escravos multiplicáronse.

4. **CULTURAIS:** a cultura entrou nun período de crise, e as grandes manifestacións artísticas desapareceron.

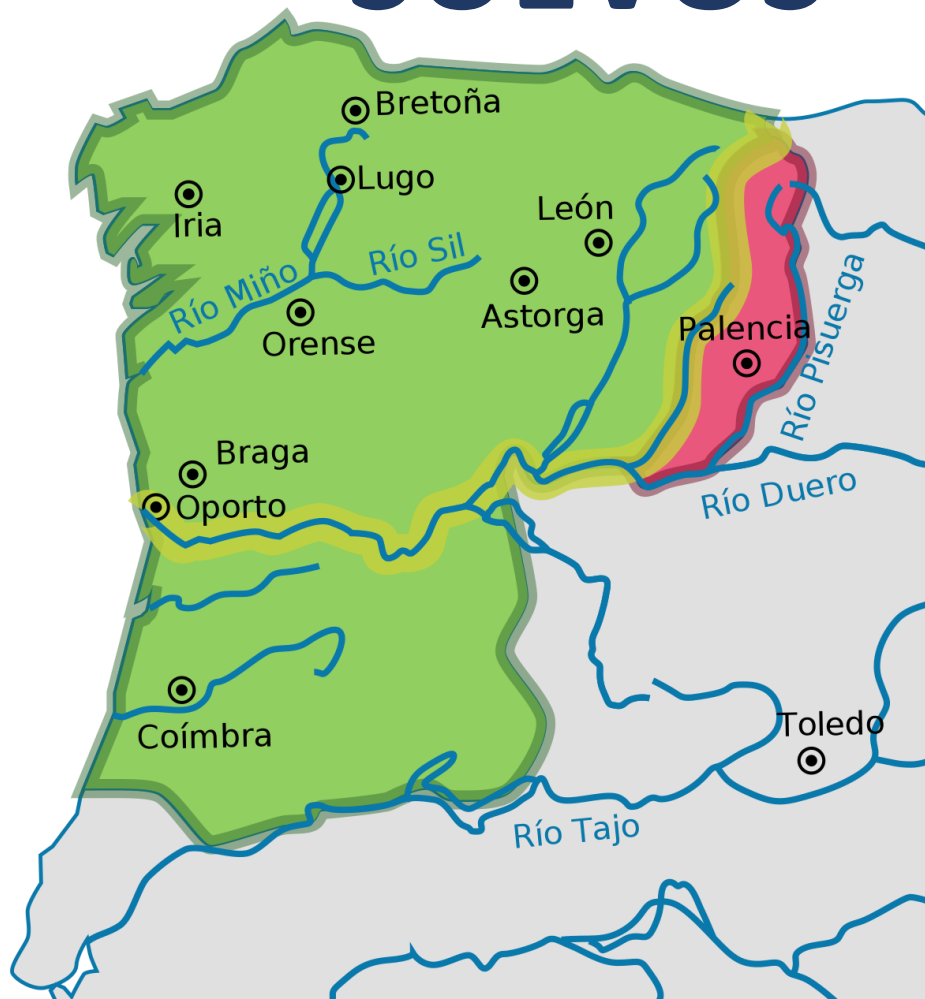
5. OS REINOS XERMÁNICOS (I). OS SUEVOS E OS VISIGODOS.

5.1. O REINO SUEVO DE GALICIA

- A comezos do século V, a tribo dos **suevos** fixo un pacto co emperador Honorio polo que poderían asentarse na provincia romana de **Gallaecia** a cambio de manter a orde no territorio e respectar a autoridade romana.
- Os suevos emigraron dende o norte de Europa dirixidos polo seu rei **Hermerico** e establecéronse nas zonas comprendidas entre **Braga e Astorga**.

30.000 SUEVOS

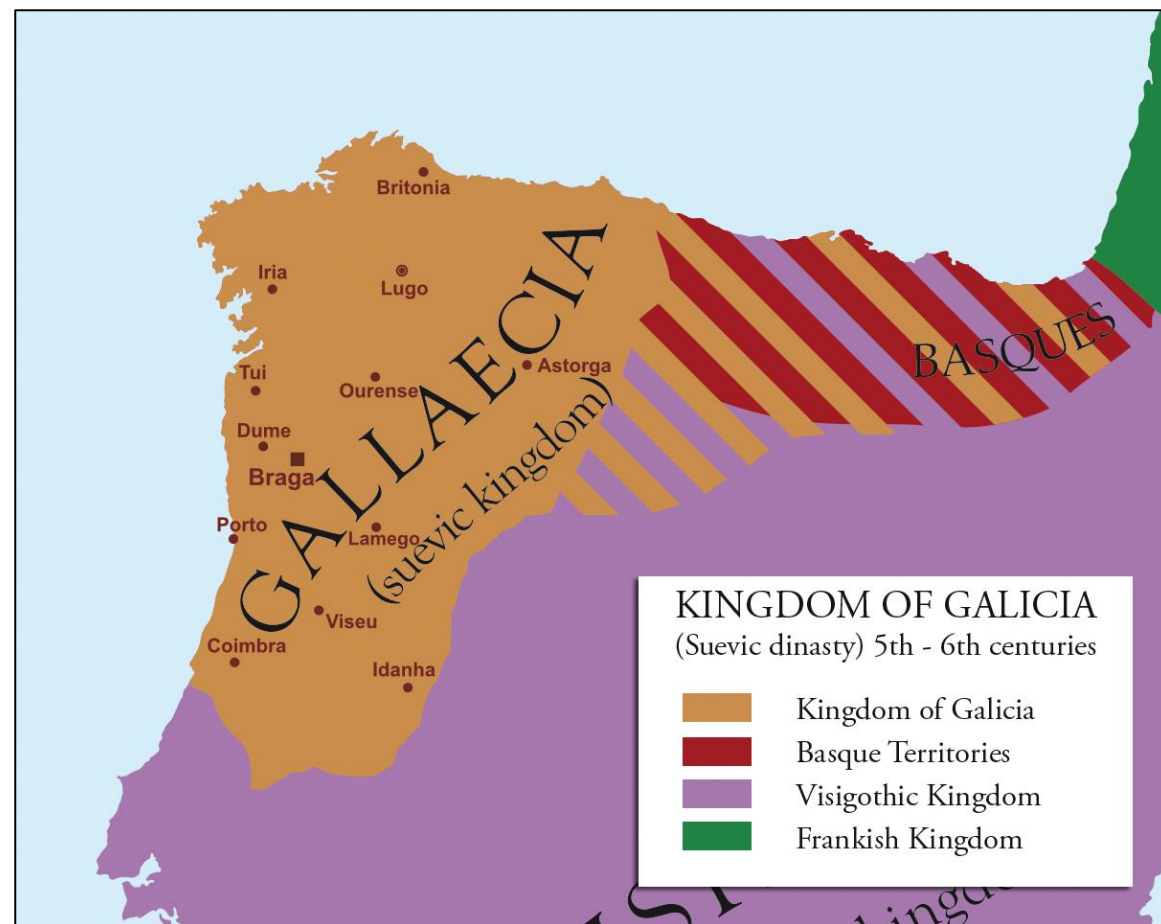

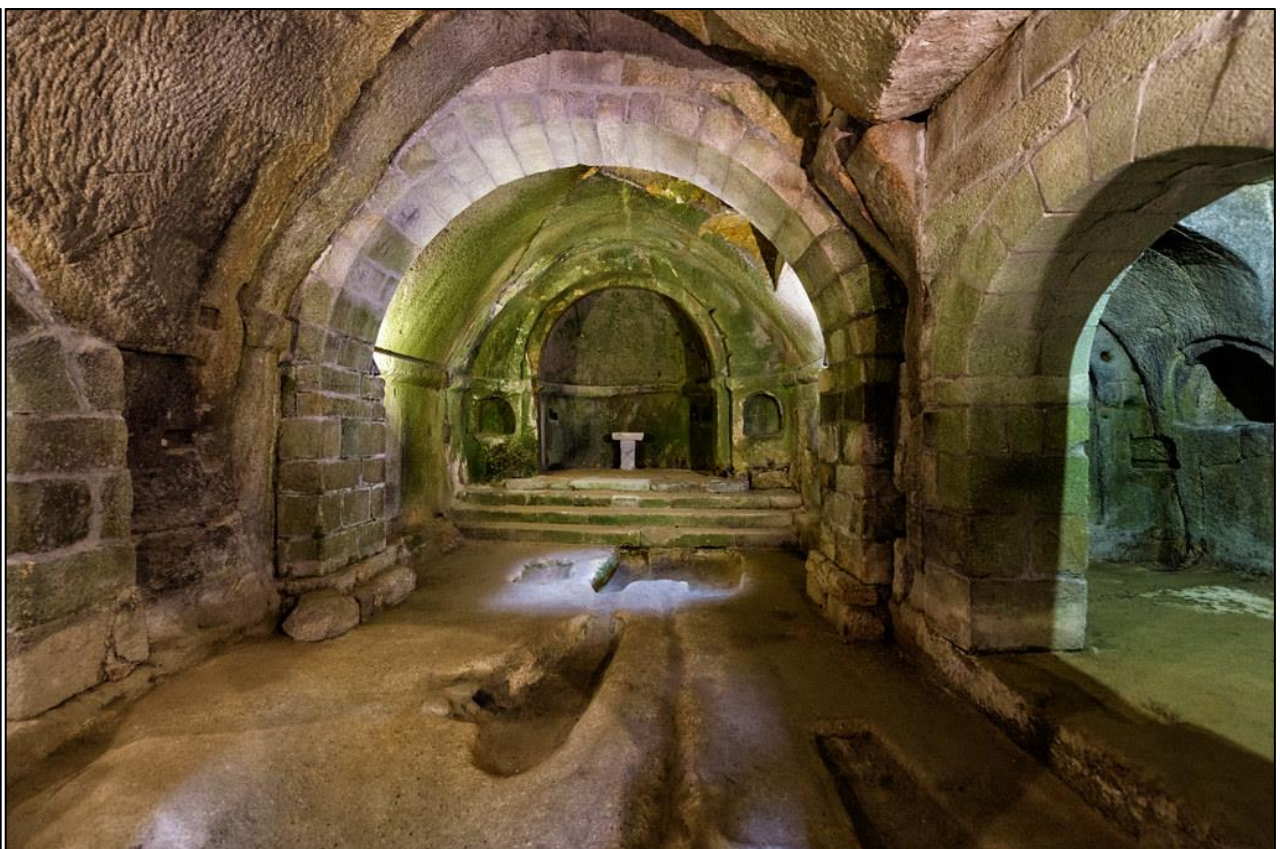
formaron un **reino** que abranguía parte de Galicia e Portugal, e estableceron a súa capital en **Braga**

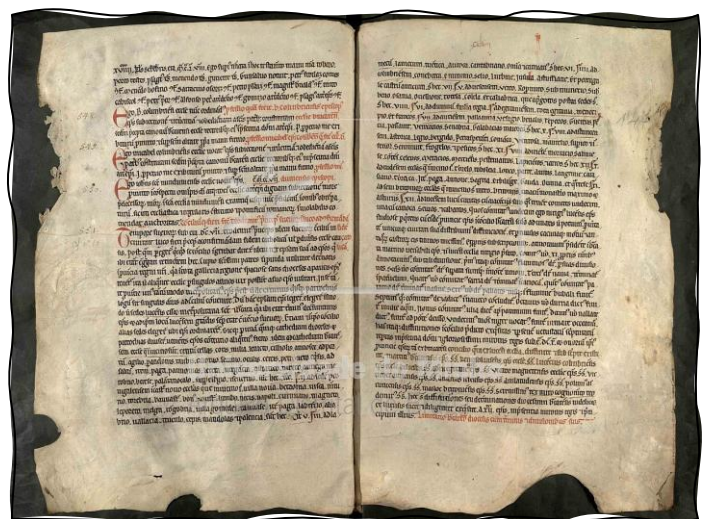
- A fin do reino suevo foi no ano **585**, cando o rei **visigodo Leovigildo** invadiu e anexionou o seu territorio.

- A partir do ano 438 o rei **Requila** iniciou unha serie de campañas militares, con obxectivo de **conquistar máis territorios da península ibérica**, pero foi freado polos visigodos, que dominaban gran parte da península.

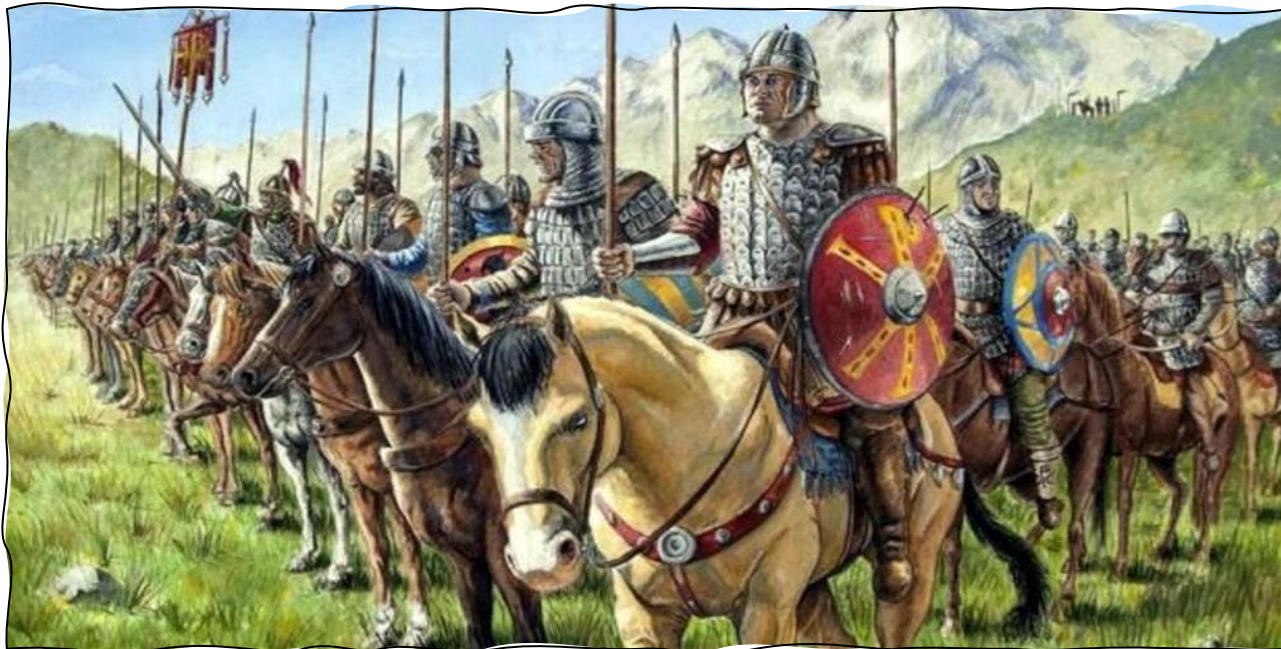
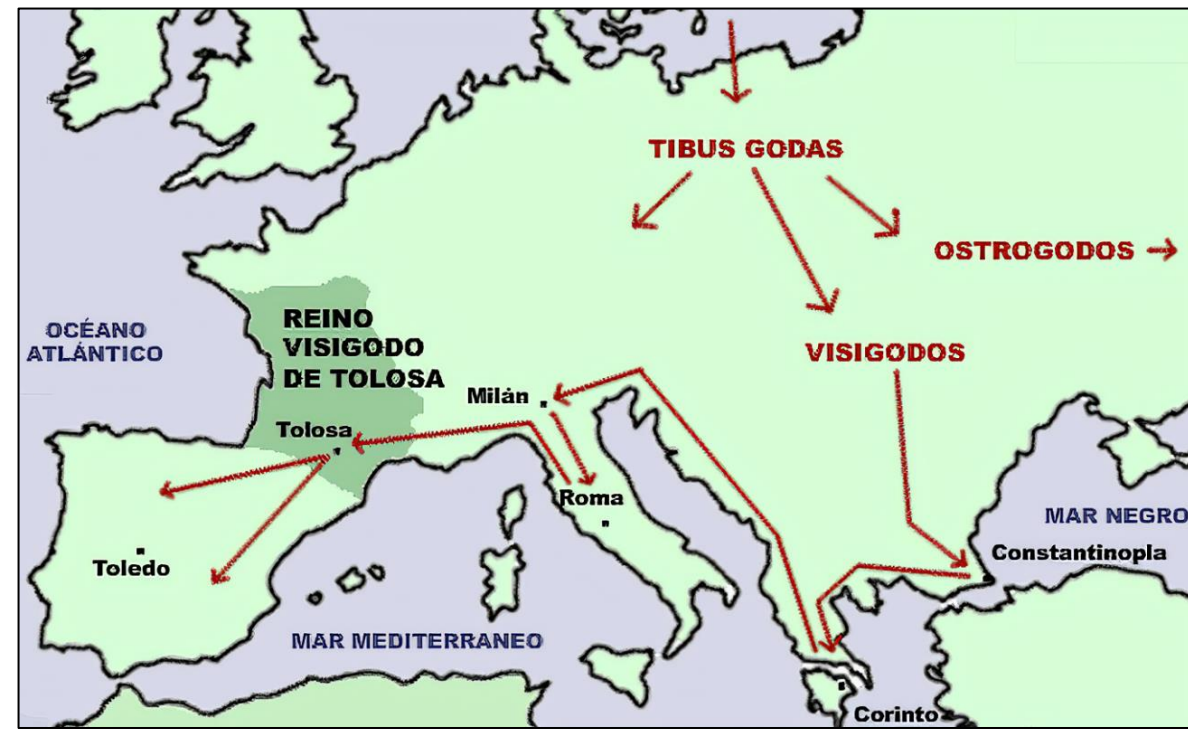

Mosteiro de san Pedro da Rocha, Esgos, Ourense.

5.2. O REINO VISIGODO: DE TOLOSA A TOLEDO

- Os visigodos tamén eran aliados de Roma e, no ano 418, acordaron co emperador que si lograban expulsar aos vándalos e alanos de Hispania poderían instalarse no sur da provincia romana da Galia.
- Despois de lograr a súa misión, asentáronse na Galia e crearon o **reino visigodo**, con capital en **Tolosa**.

- Ao longo do século V foron expandíndose polo sur dos Pireneos, conquistando gran parte da península ibérica.
- Pero no **ano 507** foron derrotados polos francos nunha batalla e tiveron que marchar da Galia. Entón trasladaron a capital do reino a **Toledo**.

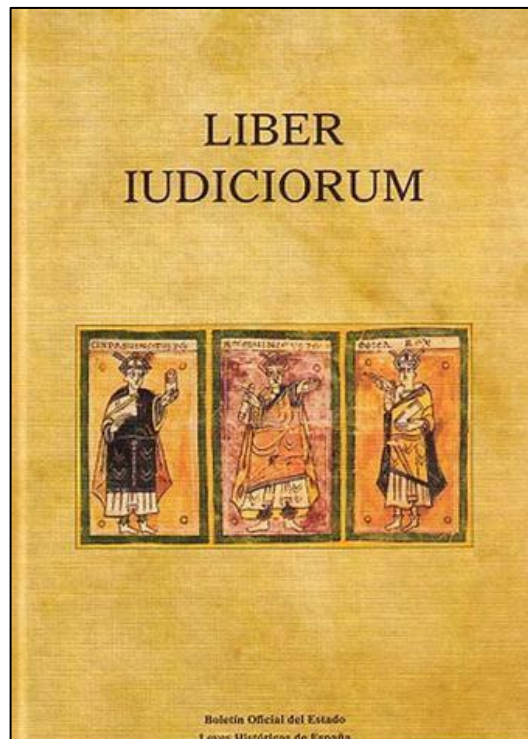

Tras instalarse en Hispania, o rei **LEOVIXILDO** emprendeu unha serie de campañas militares para conquistar os territorios dos **suevos, cántabros e astures**.

Os seus sucesores expulsaron aos **bizantinos** e venceron aos **vascóns**, e así os visigodos lograron dominar toda a península ibérica.

- No ano 589 o rei **RECADERO** converteuse ao **catolicismo**, e a poboación visigoda o imitou. Con isto, o rei logrou a **unidade relixiosa** no reino (a poboación maioritaria era a dos hispanorromanos, xa católicos de antes)

- No século VII o rei **RECESVINTO** logrou a **unidade legislativa** no reino implantando o **Foro Xuzgo**, que eran unhas mesmas leis para visigodos e hispanorromanos.

- No ano **711** os visigodos foron derrotados polos **musulmáns** na batalla de **Guadalete**, o que puxo fin ao seu reino.

5.3. O MODO DE VIDA DOS SUEVOS E VISIGODOS

- ORGANIZACIÓN POLÍTICA

- **Monarquía electiva**
- Monarca asesorado pola **Aula Rexia** (órgano formado por nobres e eclesiásticos)

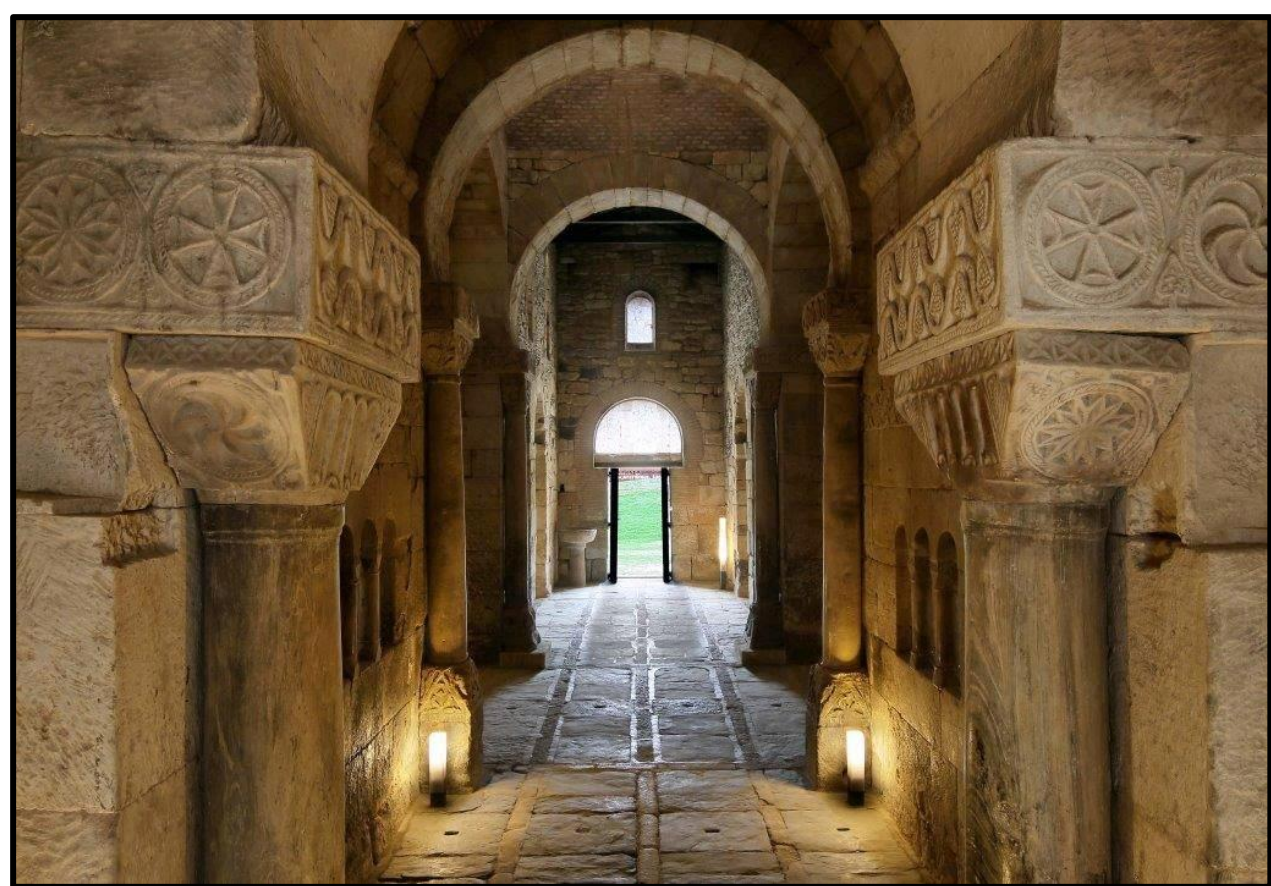
- ECONOMÍA

- Centrada na **agricultura**, aínda que na Meseta desenvolveuse a **gandería transhumante**

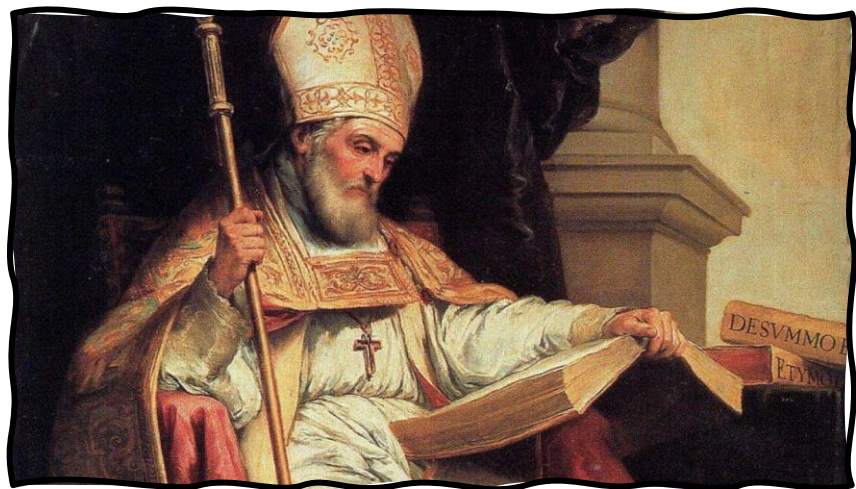
- SOCIEDADE

- Encabezada por unha minoría rica, de nobres e alto clero
- No nivel intermedio, pequenos propietarios, artesáns, comerciantes e campesiños
- Na base, os servos

Igrexa de san Pedro de la Nave (Zamora)

San Isidoro de Sevilla, século VII

6. OS REINOS XERMÁNICOS (II). OS FRANCOS E O IMPERIO CAROLINXIO

- Os **francos**, despois de cruzar o río Rhin, instaláronse no ano **481** no norte da provincia romana da Galia, onde **Clodoveo** fundou a dinastía **merovinxia**.

- Tres séculos máis tarde, no ano 751, **Pipino o Breve** implantou unha nova dinastía no reino franco, a **carolinxia**, que alcanzou o seu máximo esplendor co seu fillo **Carlomagno (742-814)**

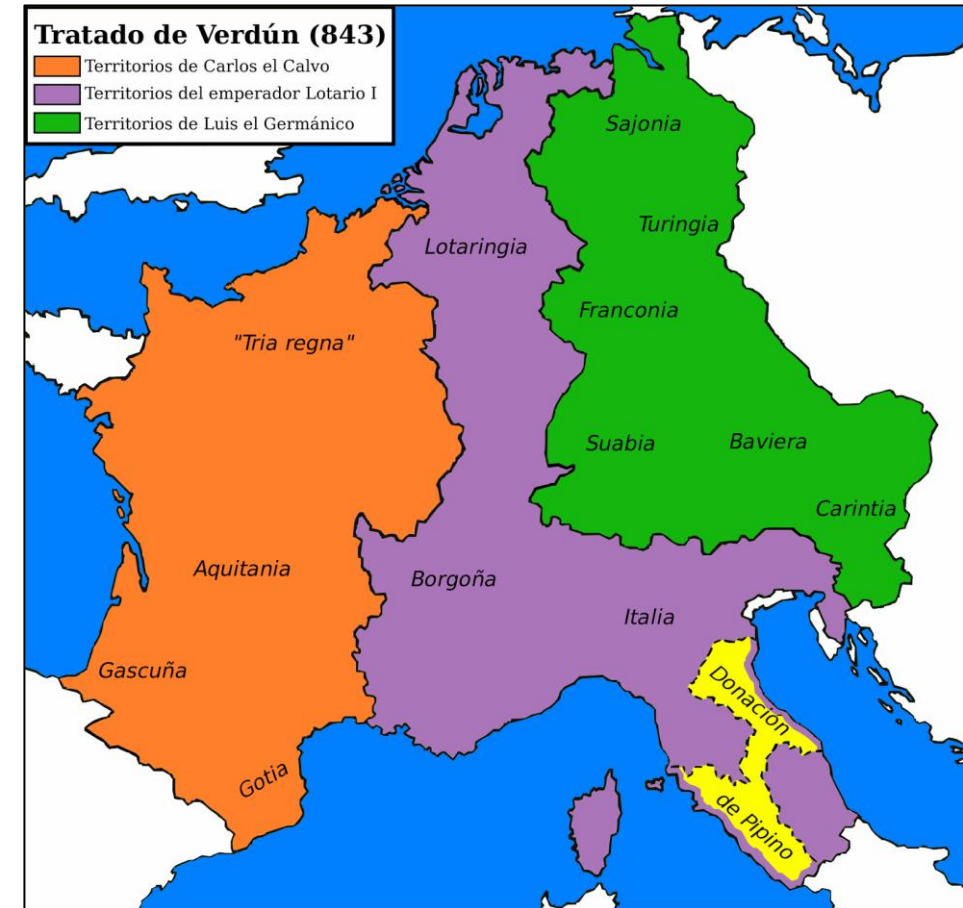

- **CARLOMAGNO** propúxose restablecer a unidade do antigo imperio romano de Occidente.

- Con este fin, **conquistou** os territorios de numerosos pobos, como os lombardos no norte de Italia; os bávaros e os ávaros no centro de Europa; e os saxóns no norte de Alemaña.

- Tras estas conquistas, Carlomagno foi **coroado emperador polo papa León III** no Nadal do ano 800. Non obstante, o imperio só durou ata o ano **843**, pois ao morrer o fillo e sucesor de Carlomagno, **Luís o Piadoso**, dividiuse entre os seus fillos.

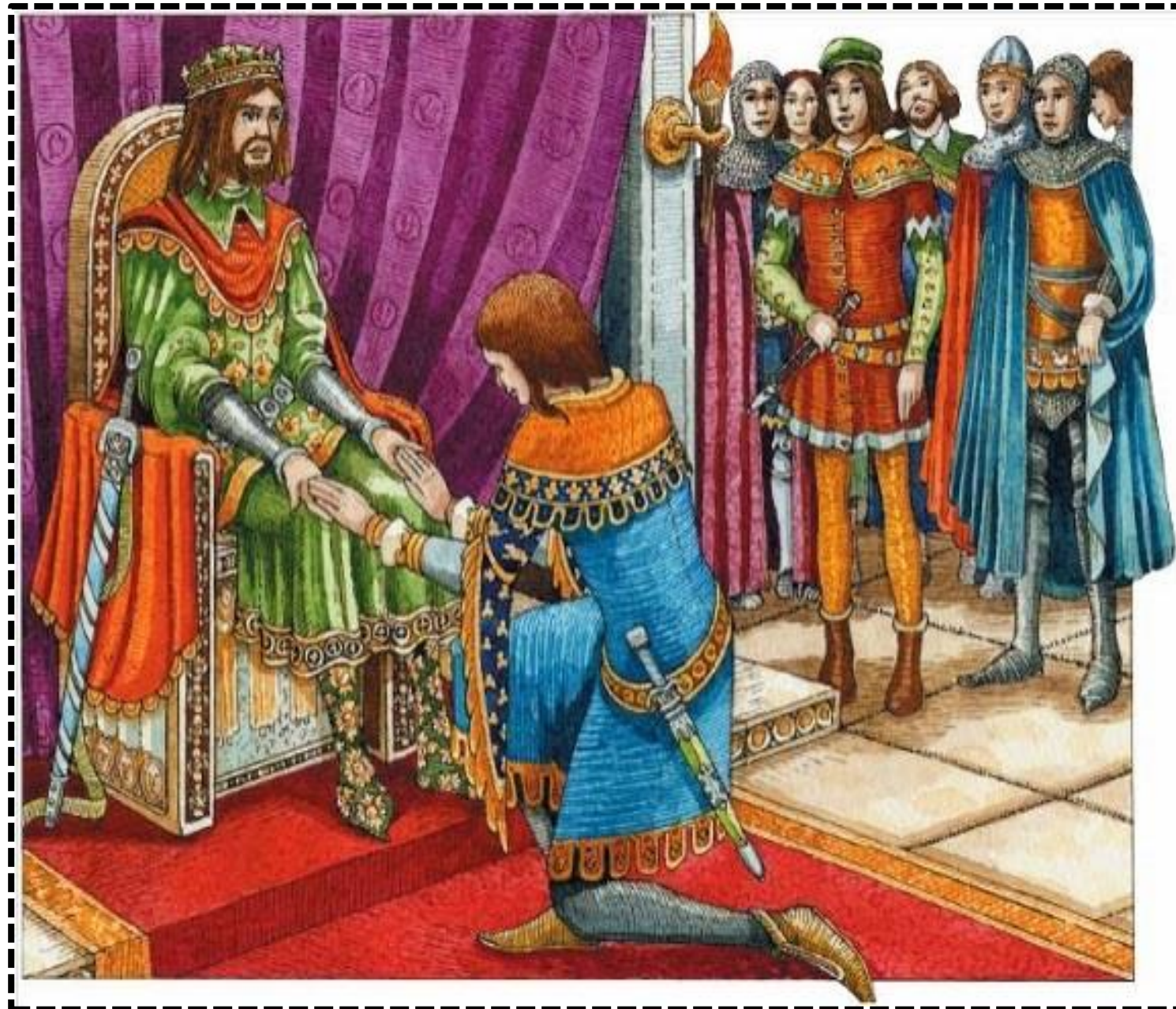
O GOBERNO DO IMPERIO CAROLINXIO

- Carlomagno estableceu a súa residencia en **Aquisgrán** desde onde gobernaba o Imperio, e dividiu o territorio en condados e marcas:

- A) Os **condados** adoitaban corresponder co territorio dunha cidade e estaban administrados polos condes.
- B) As **marcas** eran territorios fronteirizos, cun exército ao mando dun marqués.

- O emperador nomeaba directamente os condes e os marqueses entre as súas persoas de confianza, e estes debían **xurarlle fidelidade** a través dun pacto de **vasalaxe**.

CERIMONIA DE VASALAXE

A CULTURA E A ARTE DURANTE O IMPERIO CAROLINXIO

- Durante o reinado de Carlomagno produciuse certo **renacemento cultural** que tivo o seu centro en Aquisgrán, a residencia imperial. Nesta cidade Carlomagno fundou a **Escola Palatina**, dirixida por Alcuíno de York e inspirada en modelos romanos.

